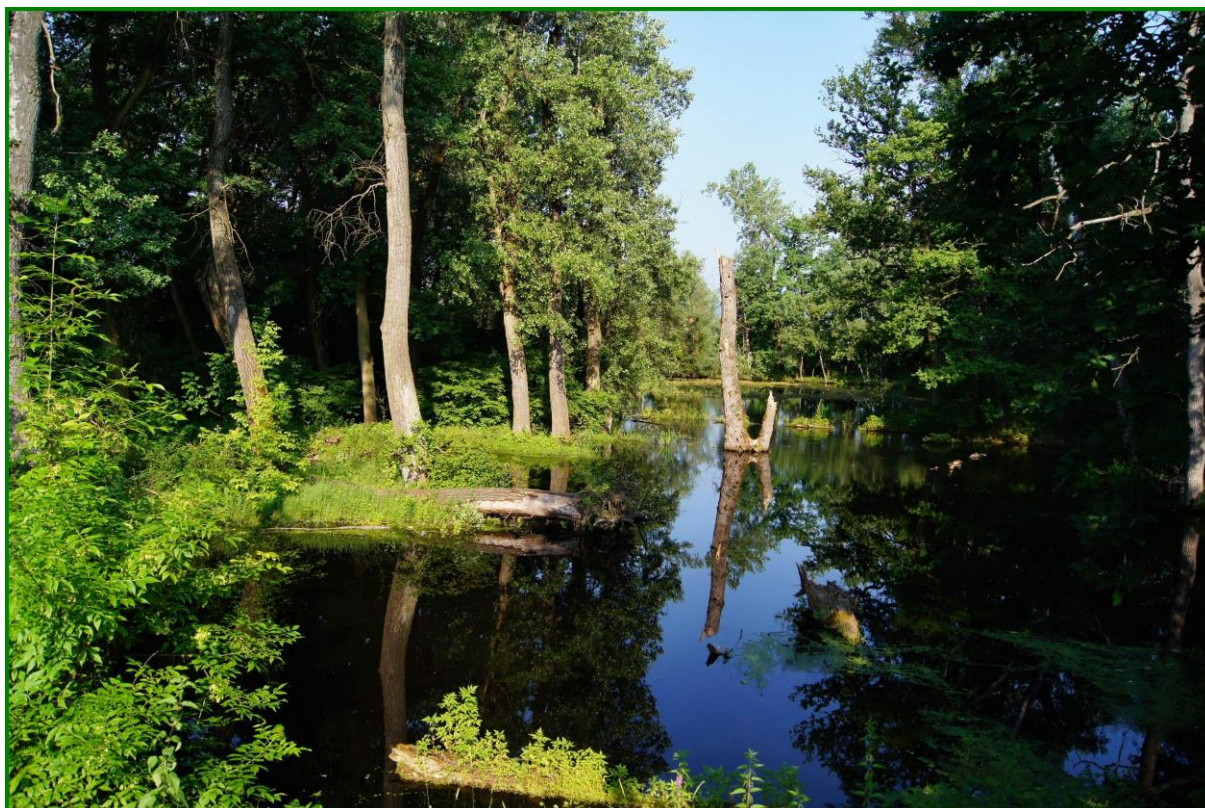

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
Správa CHKO Latorica

Program starostlivosti
o chránený areál Boršiansky les
(Územie európskeho významu)

Trebišov 2015

Obsah

Obsah.....	2
1. Základné údaje	3
1.1 Číslo podľa štátneho zoznamu, ak je pridelené.....	3
1.2 Príslušnosť k európskej sústave chránených území a územiám medzinárodného významu	3
1.3 Kategória a názov územia	3
1.4 Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia alebo medzinárodný doklad o zaradení lokality do sústavy území medzinárodného významu	3
1.5 Celková výmera chráneného územia a jeho ochranného pásma	3
1.6 Súčasný stav predmetu ochrany	3
1.6.1 Prírodné pomery.....	3
1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany:	6
1.6.3 Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany.....	7
1.6.4 Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území	8
1.7 Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa	8
2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia) pozitívne a negatívne faktory.....	9
2.1 Historický kontext	9
2.2 Stručný opis aktuálneho stavu.....	10
2.3 Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany....	11
3. Ciele starostlivosti a opatrenia na ich dosiahnutie	12
3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory a zóny	12
3.2 Stanovenie operatívnych cieľov v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory a zóny	12
3.3 Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy.....	12
3.4 Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia	12
4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti	14
5. Použité podklady a zdroje informácií.....	15
6. Prílohy	16
6.1. Mapa predmetov ochrany	17
6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov	18
6.2.1. Súpis parciel s vlastníckymi vzťahmi	19
6.3. Mapa využitia územia	20
6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov.....	21
6.5. Mapa zón	22
6.6. Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti na jednotlivých parcelách alebo jednotkách priestorového rozdelenia (JPRL, LPIS)	23
6.7. Iná dokumentácia bližšie zobrazujúca stav a potrebné opatrenia.....	24

1. Základné údaje

1.1 Číslo podľa štátneho zoznamu, ak je pridelené

1182

1.2 Príslušnosť k európskej sústave chránených území a územiám medzinárodného významu

Územie je zaradené do súvislej európskej sústavy chránených území v zmysle § 17 a § 27 zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny pod kódom SKUEV 0034 Boršiansky les.

Predmetné územie je súčasťou chráneného vtáčieho územia (CHVÚ) Medzibodrožie, ktoré bolo vyhlásené Vyhláškou MŽP SR č. 26/2008 Z. z. zo dňa 7. januára 2008.

1.3 Kategória a názov územia

Chránený areál (CHA) Boršiansky les

1.4 Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia alebo medzinárodný doklad o zaradení lokality do sústavy území medzinárodného významu

Vyhláškou KÚŽP v Košiciach č. 3/2009 z 15.12.2009 bolo dané chránené územie vyhlásené za chránený areál. Na území CHA platí v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny druhý a tretí stupeň ochrany.

Územie je súčasťou súvislej európskej sústavy chránených území (NATURA 2000). Územie bolo zaradené do Národného zoznamu navrhovaných území európskeho významu (ÚEV) schváleného Uznesením Vlády SR č. 239/2004 dňa 17.3.2004. Zoznam bol vydaný Výnosom MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004 a predmetné chránené územie bolo zaradené do návrhu území európskeho významu pod označením SKUEV0034 Boršiansky les.

1.5 Celková výmera chráneného územia a jeho ochranného pásma

Celková výmera chráneného územia je 7,93 ha. Ochranné pásmo sa nevyhlasuje. Poloha CHA Boršiansky les je zobrazená na obr. 1.

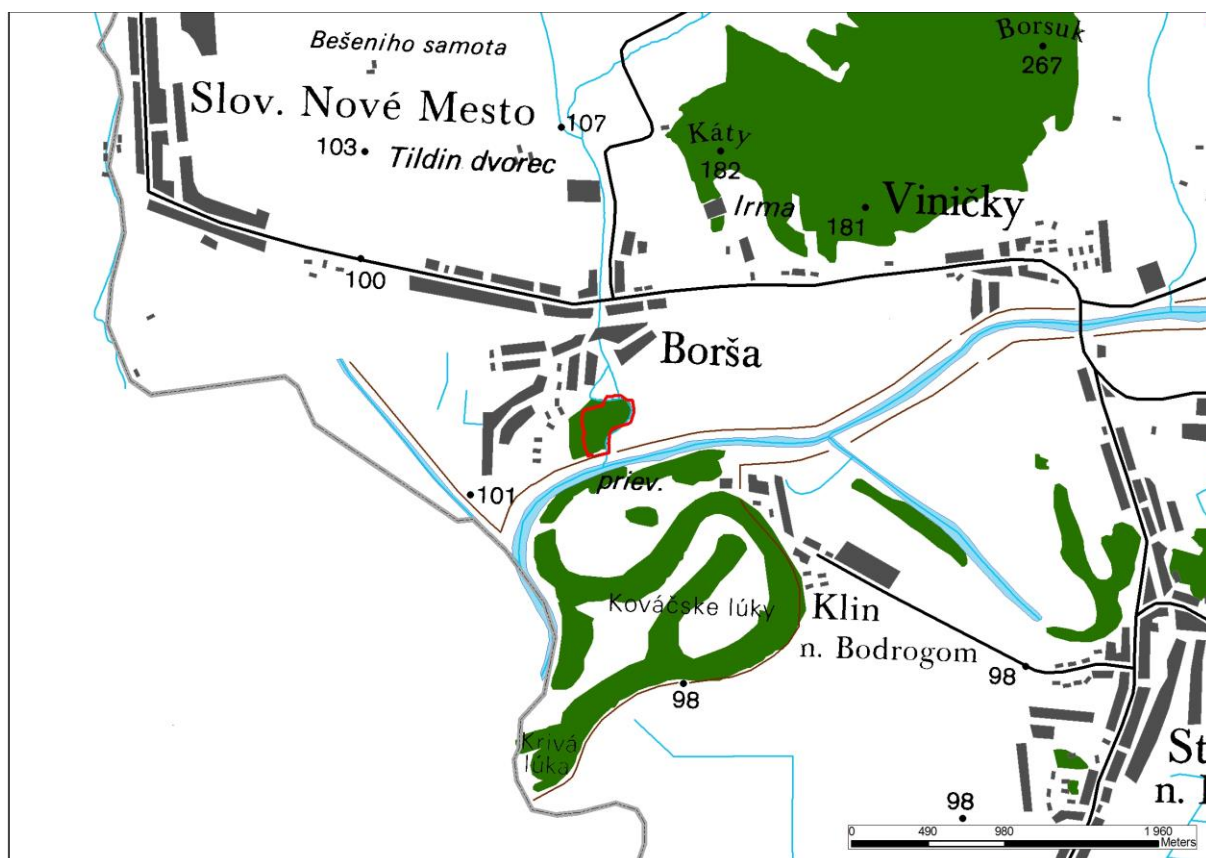
1. 6 Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1 Prírodné pomery

Predmetný chránený areál sa nachádza v katastrálnom území obce Borša, v okrese Trebišov, v Košickom kraji. Rozprestiera sa v juhovýchodnej časti za hranicou intravilánu obce Borša v nadmorskej výške 100 m. n. m..

Najväčšou hodnotou územia je starý prirodzený lužný les, ktorý je pozostatkom rozsiahleho zalesnenia tejto oblasti ešte v nedávnej minulosti. Chránené územie pozostáva z malej vodnej plochy (mokrad'ový biotop) o výmere 0,99 ha, ktorá je obklopená lužným lesom. V čase jarných záplav nie je územie každoročne zaplavené, nakoľko z juhovýchodnej časti bola vybudovaná protipovodňová ochranná hrádza.

Obr. 1: Poloha CHA Boršiansky les na mape.

SVM50 © Úrad geodézie, kartografie a katastra SR, 2000 č.040/010205-AG, Tematické spracovanie © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 2015

Komplexný výskum chráneného územia nebol doposiaľ realizovaný.

V roku 2015 bolo uskutočnené mapovanie motýľov v CHA Boršiansky les (Panigaj, 2015) v rámci projektu Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené územia zahrnuté v sústave NATURA 2000.

Chránené územie je komplexom lesných a nelesných biotopov. Podstatnú časť územia zaberajú lesné biotopy (87 %).

Lesným biotopom je biotop vrbovo-topoľových nížinných lužných lesov (Ls1.1), ktorý je zaradený medzi **biotopy európskeho významu: lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy (91E0*)** (obr. 2). Takéto porasty nachádzame v najnižších miestach údolných nív väčších riek a na nivných pôdach bohatých na živiny. Hlavným ekologickým faktorom sú pravidelné záplavy povrchovou vodou. Porasty nie sú úplne zapojené, sú spravidla viacposchodové. Krovinné poschodie je druhovo chudobné, prevládajú v ňom zmladené jedince stromov. V bylinnej vrstve sa uplatňujú hygrofilné a nitrofilné druhy. Typickým znakom je vysoká pokryvnosť a prevaha niektorých rýchlo sa šíriacich autochtónnych druhov, napr. žihľava dvojdomá (*Urtica dioica*), chrastnica trst'ovníkovitá (*Phalaroides arundinacea*), či ostružina ožinová (*Rubus caesius*).

Obr. 2: Pohľad na CHA Boršiansky les.

Autor: M. Balla

V drevinovej skladbe v hlavnej úrovni sú zastúpené topol' čierny (*Populus nigra*), topol' biely (*Populus alba*), dub letný (*Quercus robur*), jaseň úzkolistý (*Fraxinus angustifolia*), čremcha obyčajná (*Padus avium*), brest hrabolistý (*Ulmus minor*), brest väzový (*U. laevis*).

Krovinovú etáž tvorí baza čierna (*Sambucus nigra*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*), bršleň európsky (*Euonymus europaeus*), ojedinele sa tu nachádza hloh jednosmenný (*Crataegus monogyna*), ruža šípová (*Rosa canina*) a vŕba ušatá (*Salix aurita*).

Z nelesných **biotopov európskeho významu** sa na území nachádza biotop prirodzených eutrofných a mezotrofných stojatých vôd s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu *Magnopotamion* alebo *Hydrocharition* (Vo2, 3150). Ide o porasty ponorených a na hladine plávajúcich vodných rastlín, ktoré sa buď voľne vznášajú vo vode alebo sú zakotvené v pôde. Tento biotop je pozostatkom mŕtveho ramena Bodrogu a nachádza sa v tieni stromov, preto je tento biotop druhovo chudobný a prevládajú tam drobné na vode plávajúce rastliny, napr. spirodelka mnohokoreňová (*Spirodella polyrhiza*) a žaburinka menšia (*Lemna minor*). Po zrážkovo chudobných rokoch (2014, 2015) tento biotop skoro úplne vyschol, a preto sa zmenil typ biotopu z Vo2 na trstinové spoločenstvá mokradí (Lk11).

Flóra územia je reprezentovaná typickými predstaviteľmi bylinného podrastu lužných lesov. Sú to druhy, ktoré znášajú trvalé alebo prechodné zamokrenie, vlhkomilné druhy a druhy kvitnúce na jar. Jarný aspekt (predstavujú ho druhy kvitnúce skoro na jar pred olistením stromov) tvoria blyskáč cibul'katý (*Ficaria bulbifera*), chochlačka dutá (*Corydalis cava*), či krivec žltý (*Gagea lutea*). Neskôr sa pridávajú druhy ako záružlie močiarné (*Caltha palustris*), cesnak medvedí (*Allium ursinum*), kozonoha hostcová (*Aegopodium podagraria*), krkoška chlpatá (*Chaerophyllum hirsutum*), hluchavka škvrnitá (*Lamium maculatum*) či liana chmeľ obyčajný (*Humulus lupulus*).

Obr. 3: Pestroň vlkocový

Autor: M. Balla

Fauna územia je zastúpená lesnými druhmi a druhmi viazanými na vodné prostredie alebo mokrad'ové biotopy vďaka výskytu zamokrenej terénnej depresie v lesnom poraste.

Z významnejších druhov bezstavovcov tu bol zaznamenaný výskyt **druhov európskeho významu** z lastúrnikov korýtko riečne (*Unio crassus*) a z chrobákov roháč obyčajný (*Lucanus cervus*). Z motýľov na okraji územia bol zaznamenaný pestroň vlkocový (*Zerynthia polyxena*, obr. 3) Z **druhov národného významu** z vážok sa

tu našlo šidlo *Aeshna isosceles*. Okrem týchto druhov tu žijú aj iné významné druhy, ktoré sú zapísané v červenom zozname rastlín a živočíchov SR, ako napr. vážka šidlo pestré (*Aeshna mixta*), chrobáky fúzač vrbový (*Lamia textor*) a fúzač pižmový (*Aromia moschata*, obr. 4).

Obr. 4: Fúzač pižmový
Autor: M. Balla

Zo **stavovcov európskeho významu** sa tu vyskytuje viacero druhov obojživelníkov ako skokan štíhly (*Rana dalmatina*), skokan ostropyský (*Rana arvalis*), kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), ropucha zelená (*Bufo viridis*) a rosnička zelená (*Hyla arborea*). Z plazov je to jašterica krátkohlavá (*Lacerta agilis*). Medzi cicavce európskeho významu žijúce na území patria plch lieskový (*Musccardinus avellanarius*) a najmä netopiere: netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), večernica malá (*Pipistrellus pipistrellus*), večernica parková (*Pipistrellus nathusii*), netopier vodný (*Myotis daubentoni*), netopier riasnatý (*Myotis nattereri*), večernica pozdná (*Eptesicus serotinus*, obr. 5), večernica pestrá (*Vespertilio murinus*). Z vtákov tu hniezdny biotop nachádzajú d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), d'ateľ čierny (*Dryocopus martius*), muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*, obr. 6), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*) a žlna sivá (*Picus canus*).

Obr. 5: Večernica pozdná
Autor: M. Balla

Z **druhov národného významu** sa na území nachádzajú z obojživelníkov skokan zelený (*Rana* kl. *esculenta*) a ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), z plazov užovka obojková (*Natrix natrix*), veverica stromová (*Sciurus vulgaris*), či piskor lesný (*Sorex araneus*). Hniezdny a potravný biotop tu nachádza veľké množstvo vtákov, napr. mlynárka dlhochvostá (*Aegithalos caudatus*), stehlík pestrý (*Carduelis carduelis*), zelienka obyčajná (*Chloris chloris*), kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*), holub hrivnák (*Columba palumbus*), kavka tmavá (*Corvus monedula*), d'ateľ malý (*Dendrocopos minor*), červienka obyčajná (*Erithacus rubecula*), pinka lesná (*Fringilla coelebs*), sedmohlások hájový (*Hippolais icterina*), krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*), svrčiak riečny (*Locustella fluviatilis*), slávik krovinový (*Luscinia megarhynchos*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), vlha hájová (*Oriolus oriolus*), sýkorka veľká (*Parus major*), sýkorka belasá (*Cyanistes caeruleus*), kolibiarik čipčavý (*Phylloscopus collybita*), kolibiarik sykavý (*Phylloscopus sibilatrix*), brhlík lesný (*Sitta europaea*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), sova lesná (*Strix aluco*), škorec lesklý (*Sturnus vulgaris*), penica čiernohlavá (*Sylvia atricapilla*), penica slávikovitá (*Sylvia borin*), penica hnedokrídla (*Sylvia communis*), penica popolavá (*Sylvia curruca*). Z dravcov sem zalietava myšiak lesný (*Buteo buteo*).

Obr. 6: Muchárik bieločrý
Autor: M. Balla

1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany

Dôvodom ochrany územia je ochrana biotopu európskeho významu: Vŕbovo-topoľové nížinné lužné lesy (91E0*) a druhov európskeho významu: roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), korytko riečne (*Unio crassus*), kunka červenobruchá (*Bombina bombina*) a netopier brvitý (*Myotis emarginatus*). Mapa predmetov ochrany sa nachádza v prílohe 6.1.

Tab. 1: Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

Názov	Kód podľa NATURY 2000	Kód podľa Biotopov SR
Vŕbovo-topoľové nížinné lužné lesy	91E0*	Ls1.1

*prioritný biotop – je to biotop európskeho významu, ktorého ochrana má zvláštny význam vzhľadom na podiel jeho prirodzeného výskytu v Európe

Tab. 2: Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

Slovenský názov	Vedecký názov
Roháč obyčajný	<i>Lucanus cervus</i>
Korýtko riečne	<i>Unio crassus</i>
Kunka červenobruchá	<i>Bombina bombina</i>
Netopier brvitý	<i>Myotis emarginatus</i>

Obr. 7: Kunka červenobruchá
Autor: M. Balla

Kunka červenobruchá (obr. 7) vyhľadáva níziny a pahorkatiny do 400 m n. m. Je veľmi naviazaná na vodné prostredie, a to najmä na rybníky, ale rozmnožuje sa aj v príležitostných kalužiach a tóňach, ktoré sú husto zarastené vegetáciou.

Roháč obyčajný (obr. 8) pre svoj život potrebuje zachovanie prírodných podmienok starých stromov, a to najmä dubov a jaseňov. Jeho larvy sa vyvíjajú v odumretých kmeňoch stromov.

Obr. 8: Roháč obyčajný
Autor: M. Balla

Podľa dostupných údajov sú pre korýtko riečne vhodným biotopom toky s čistou tečúcou vodou a s dnom tvoreným pieskom a drobným štrkom. V pôsobnosti S-CHKO Latorica sa nachádza niekoľko území, kde sa korýtko bežne vyskytuje aj v stojatých vodách.

Netopier brvitý obýva otvorenú lesnú a pasienkovú krajinu, sady a preferuje blízkosť vidieckych sídel. Rozmnožuje sa v podkroviach budov a zimuje v teplých jaskyniach, štôlnach a pivniciach. Priamo v chránenom areáli sa tento druh vyskytuje iba vzácně a okrajovo. Z tohto dôvodu nebudú pre neho navrhované manažmentové opatrenia a nebude ani uvedený v Prílohe 6.1.

1.6.3 Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Kritériá pre rozhodnutie, či chránené územie je alebo nie je biotopom európskeho významu boli vyhodnotené ako splnené. V predmetnom území skutočné drevinové zloženie je v požadovanej zhode s prirodzenou drevinovou skladbou a prítomnosť diagnostických druhov

daného lesného biotopu zodpovedá diagnóze príslušnej fytocenologickej jednotky. Aby bol mapovaný segment biotopom európskeho alebo národného významu musia byť splnené súčasne dve podmienky:

- zastúpenie dominantných druhov uvedených v modeli biotopu musí samostatne alebo spoločne v zmesi dosiahnuť 50 %. Na základe vykonaného mapovania lesných biotopov je zastúpenie dominantných druhov drevín 75 % - né.
- zastúpenie všetkých druhov drevín uvedených v modeli biotopu, vrátane prirodzených krížencov týchto druhov drevín a prípravných drevín (breza, vrbá, jelša, jarabina, osika) musí dosiahnuť 70 %. Kombinácia drevín môže byť ľubovoľná. Na základe vykonaného mapovania lesných biotopov zastúpenie všetkých druhov drevín uvedených v modeli biotopu dosahuje hodnotu 95 %.

Z uvedených poznatkov vyplýva, že **biotop európskeho významu 91E0*** je na danom území **v priaznivom stave**.

Aj Panigaj (2015) vo svojej záverečnej správe uvádza dobrý stav lesného biotopu, ktorý indikujú niektoré druhy motýľov, ktoré sú v larválnom štádiu viazané na stromy – napr. hranostajník biely (*Cerura erminea*), chochlatka dvojzúbková (*Pterostoma palpinum*), chochlatka striebroškvŕnná (*Spatalia argentina*), priadkovec dubový (*Lasiocampa quercus*) a takisto aj vzácne piadivky listnatka ázijská (*Stegania cararia*) alebo piadivka vachtová (*Orthonama vittata*).

Na základe interného monitorovania pracovníkov ŠOP SR – S - CHKO Latorica (živé, mŕtve jedince nájdené na území, stopy po činnosti lariet) predpokladáme priaznivý stav populácie druhu roháč obyčajný. Populácia je stabilná.

Roky 2014 aj 2015 boli na zrážky veľmi chudobné. Z tohto dôvodu v roku 2015 vyschla vodná plocha na území a druhy kunka červenobruchá a korýtko riečne tu neboli nájdené. Predpokladáme, že po navrátení vody do územia – prirodzene alebo dotáciou, sa tam tieto druhy európskeho významu znovu objaví. V súčasnosti hodnotíme ich stav v území ako nepriaznivý.

Prioritou ochrany je zachovanie/zlepšenie priaznivého stavu biotopu a druhov, ktoré sú predmetom ochrany územia.

1.6.4 Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

V danom území sa nevyskytujú iné osobitné záujmy ochrany prírody a krajiny.

1.7 Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa

Chránené územie sa nenachádza na lesnom pôdnom fonde, a preto nie je obhospodarované ako lesný porast s plánom hospodárskych opatrení evidovanom v programe starostlivosti o les (PSoL). Lesný biotop je pozostatkom v minulosti rozsiahleho lesného komplexu evidovaného na plochách vedených ako TTP.

Štruktúra porastu je viacvrstvová. V drevinovej skladbe v hlavnej úrovni sú zastúpené topol čierny (*Populus nigra*), topol biely (*Populus alba*), dub letný (*Quercus robur*), jaseň úzkolistý (*Fraxinus angustifolia*), čremcha obyčajná (*Padus avium*), brest hrabolistý (*Ulmus minor*), brest väzový (*U. laevis*), ojedinele sa vyskytuje javor poľný (*Acer campestre*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), javor mliečny (*Acer platanoides*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), orech kráľovský (*Juglans regia*), agát biely (*Robinia pseudoacacia*) a javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*).

Krovinovú etáž tvorí baza čierna (*Sambucus nigra*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*), bršleň európsky (*Euonymus europaeus*), ojedinele sa tu nachádza hloh jednozemenný (*Crataegus monogyna*), ruža šípková (*Rosa canina*), vŕba ušatá (*Salix aurita*), slivka trnková (*Prunus spinosa*).

Podľa stupňa prirodzenosti môžeme predmetné územie začleniť do porastov prevažne prirodzeného lesa. Sú to porasty so zastúpením prírodných a antropických znakov, pričom prírodné znaky a procesy sú rovnocenne zastúpené s antropickými znakmi a procesmi.

Drevinové zloženie je v súlade so stanovištnými podmienkami alebo len minimálne zmenené. Podiel pôvodných drevín je nad 70 %, výskyt inváznych druhov drevín neprekračuje rámec stanovený pre daný biotop. V porastoch sa nachádza hrubé odumreté drevo v priemere nad 1 ks/ha.

Stav lesného biotopu je v priaznivom stave.

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia) pozitívne a negatívne faktory

2.1 Historický kontext

Obec Borša leží na juhu Východoslovenskej nížiny a je súčasťou štátnej hranice s Maďarskou republikou.

Na území obce žili ľudia už v období neolitu. Počas doby bronzovej tu bol prítomný ľud hallstattskej kultúry. Z tohto obdobia boli nájdené rôzne bronzové predmety. V záznamoch sa po prvýkrát stretávame s obcou v roku 1221 pod názvom Borsy. Názov obce pochádza zo staromaďarského osobného mena Bors (Borš). Obec patrila pánom z hradu v Blatnom potoku (Sárospatak).

Obyvatelia obce sa venovali poľnohospodárstvu a kolárstvu. Do vzniku Československej republiky bola súčasťou Medzibodrožského okresu Zemplínskej župy. Následne sa stala súčasťou Československa. Na území obce sa nachádza renesančný kaštieľ Rákocziovcov, ktorý je zároveň aj rodiskom Františka Rákocziho II. Medzi ďalšie pamätihodnosti patrí miestny reformovaný kostol postavený v románskom štýle v 13. storočí a neskôr bol dvakrát prestavaný v 16. storočí a v roku 1936, rímskokatolícky kostol postavený v roku 1936 a gréckokatolícky kostol postavený v roku 1998.

CHA Boršiansky les je pozostatkom rozsiahleho lesného komplexu (obr. 9).

Obr. 9: Zobrazenie CHA Boršiansky les na mape z roku 1785.

Zdroj podkladovej mapy: <http://mapire.eu/en/maps>.

2.2 Stručný opis aktuálneho stavu

CHA Boršiansky les predstavuje ucelený fragment lesa o výmere 7,93 ha, ktorý sa nachádza na juhovýchodnej hranici intravilánu obce. Z východnej a južnej strany je obklopený protipovodňovou hrádzou, severnou časťou hraničí so zastavanou plochou obce a zo západnej strany je obklopený TTP a ostatnou plochou, ktorá predstavuje miestne futbalové ihrisko. Od intenzívne využívanej poľnohospodárskej parcely je z východu oddelený hrádzou a odvodňovacím kanálom.

Pozemky v predmetnom území patria jednému vlastníkovi a to obci Borša, ktorá je zároveň aj užívateľom uvedených pozemkov.

Lesné hospodárstvo

V chránenom území sa nenachádzajú pozemky vedené na lesnom pôdnom fonde. Lesohospodárska činnosť sa v predmetnom území nevykonáva.

Poľnohospodárstvo

Samotné územie CHA sa v rámci poľnohospodárskej výroby nevyužíva. Územie v blízkom okolí CHA je trvalý trávny pozemok, ktorý sa pravidelne kosí. Negatívne dôsledky poľnohospodárskej činnosti v krajine ako hnojiská, skladisko priemyselných hnojív a pesticídov, akumulácia chovu hospodárskych zvierat sa v blízkosti chráneného územia nevyskytuje.

Poľovníctvo

Predmetné územie patrí do poľovnej oblasti MIX – Zemplínska s chovom malej zveri. Chránené územie spadá do poľovného revíru Streda nad Bodrogom a má ho v užívaní PZ Sova Streda n/Bodrogom. V chránenom území a ani v jeho bezprostrednej blízkosti sa nenachádzajú poľovnícke zariadenia - krmne zariadenia, poľovnícke posedy alebo soľníky.

Z poľovníckych aktivít môže na chránené územie negatívne pôsobiť len šírenie nepôvodných druhov rastlín dovezených s krmivom v blízkosti krmných zariadení pre zver.

Vodné hospodárstvo

Na východnej strane CHA je vybudovaný prepadový kanál, ktorým je možné regulovať výšku hladiny vodnej plochy v chránenom území a v prípade povodní vodu odvieť do vytvoreného poldra nachádzajúceho sa za kanálom. Zároveň je možné v prípade sucha dotovať chránené územie vodou.

Využívanie územia verejnosťou

Jedným z hlavných antropogénnych vplyvov na chránené územie je realizácia rekreačno-športových aktivít a obecných podujatí na hranici s chráneným areálom. Vzhľadom k tomu, že chránené územie je tvorené lesným porastom a vodnou plochou priamo na hranici rekreačnej zóny a intravilánu obce, je pod priamym vplyvom urbanizácie a osídlenia. V minulosti bola severozápadná časť CHA využívaná na kultúrne a spoločenské podujatia obce. Bol tam vybudovaný amfiteáter s prístupových chodníkom. Táto časť chráneného územia s ohľadom na minulé a aj možné budúce využitie na spoločenské akcie bola vyhlásená s druhým stupňom ochrany (zóna D), zvyšok chráneného územia má tretí stupeň ochrany (zóna C) (Príloha 6. 5.). Juhovýchodnou a južnou stranou chráneného územia po prístupovej ceste a po hrádzi prechádza cyklotrasa.

V blízkosti územia sa nachádza aj rieka Bodrog, ktorá je využívaná na vodnú turistiku v rámci projektu Bodrog, ktorého cieľom je rozvoj aktívnej turistiky na úseku slovensko-maďarského pohraničia. Od roku 2004, vstupom Slovenska do Európskej únie a prístupom k Schengenskej dohode, je úsek slovensko-maďarských hraníc voľne prechodný. Tým sa stáva rieka Bodrog atraktívnou a za niekoľko dní je možný splav snád' najzachovalejšieho systému vodných biotopov v celej Strednej Európe.

2.3 Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

Na predmety ochrany má vplyv najmä využívanie územia verejnosťou, poľnohospodárstvo, vodné hospodárstvo a čiastočne poľovníctvo.

V oblasti **využívania územia verejnosťou** je potrebné zabezpečiť likvidáciu skládky komunálneho odpadu na severnej hranici CHA a zamedziť vytváraniu nových nelegálnych skládok. Nakoľko sa v severozápadnej časti chráneného územia nachádza starý amfiteáter, je možné, že v budúcnosti bude chcieť tento objekt obec znovu využívať. Zavedenie takejto činnosti v chránenom území bude možné iba po odsúhlasení orgánom ochrany prírody.

Nakoľko sa chránené územie nachádza v tesnej blízkosti obce, tak sa na jeho území vyskytujú aj nelegálne výruby stromov v okrajových častiach lesa a na ostatných plochách.

Ďalej môžu na predmety ochrany negatívne pôsobiť tieto vplyvy – zašľapavanie vegetácie pri pohybe mimo chodníkov a ciest a šírenie nepôvodných druhov rastlín do CHA v okolí chodníkov a ciest.

Ku komplexnej ochrane CHA Boršiansky les prispeje oboznámenie širokej verejnosti o význame a unikátnosti územia. Keďže na území nebol robený žiaden komplexný zoologický ani botanický výskum, pre udržanie priaznivého stavu predmetov ochrany je potrebné podporiť a zrealizovať vedecký výskum a následne monitoring druhov európskeho významu na území.

V oblasti **poľnohospodárstva**, nakoľko chránené územie nie je evidované ako lesný pozemok ale TTP, je pre udržanie stavu predmetu ochrany potrebné odstraňovanie inváznych a invázne sa správajúcich druhov rastlín, konkrétne javorovca jaseňolistého (*Negundo aceroides*) a agátu bieleho (*Robinia pseudoacacia*). Inak je možné ponechať lesný biotop na prirodzený samovývoj.

V oblasti **vodného hospodárstva** bude možno v budúcnosti, v suchých rokoch po vyschnutí mokrade na jeseň, na udržanie/zlepšenie stavu druhov kunky červenobruchej a korýtka riečného, potrebné dotovať územie v jarých mesiacoch vodou z blízkeho kanála.

V oblasti **poľovníctva** je žiaduce, aby prikrmovanie zveri v čase núdze bolo realizované mimo chráneného areálu, a tým vylúčiť šírenie nepôvodných druhov rastlín v CHÚ.

3.Ciele starostlivosti a opatrenia na ich dosiahnutie

Tento program starostlivosti je vypracovaný na obdobie 30 rokov, následne po vyhodnotení jeho realizácie vo väzbe na stav predmetu ochrany bude aktualizovaný.

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory a zóny

Na území sa nachádzajú dva ekologicko-funkčné priestory (Príloha 6.4). Prvým (EFP1) je lužný les. Druhým ekologicko-funkčným priestorom (EFP2) je mokradový biotop. V stanovených cieľoch a následne aj v opatreniach stanovených pre jednotlivé EFP nie je rozdiel vzhľadom k zónam územia. To znamená, že ciele a opatrenia pre EFP1 sú rovnaké v zóne D aj v zóne C.

Dlhodobým cieľom ochrany je: Zlepšenie, resp. udržanie stavu biotopu európskeho významu a druhov európskeho významu, ktoré tvoria predmet ochrany územia.

3.2 Stanovenie operatívnych cieľov v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory a zóny

- 1. Operatívnym cieľom ochrany v CHA Boršiansky les je: Udržanie priaznivého stavu lesného biotopu európskeho významu Ls1.1 a druhu európskeho významu roháč obyčajný**
- 2. Operatívnym cieľom ochrany je: Udržanie priaznivého stavu druhov európskeho významu kunka červenobruchá a korýtko riečne**
- 3. Operatívnym cieľom ochrany je: Zlepšiť povedomie verejnosti o významnosti chráneného územia**

3.3 Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Nakoľko sa lesný biotop Ls 1.1 nenachádza na lesnom pôdnom fonde, nie je pre dané územie vypracovaný PSoL, v ktorom by boli zohľadnené rámcové plánovanie a modely hospodárenia. V uvedenom prípade navrhujeme z daného biotopu odstrániť invázne sa šíriace dreviny javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*) a agát biely (*Robinia pseudoacacia*).

3.4 Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Operatívny cieľ 1: Udržanie priaznivého stavu lesného biotopu európskeho významu Ls1.1 a druhu európskeho významu roháč obyčajný	
Opatrenie	Lesný biotop ponechaný v bezzásahovom režime, okrem odstránenia inváznych drevín
1.1.	Merateľný indikátor plnenia: územie ponechané bez zásahov aj v budúcnosti,

odstránené invázne dreviny						
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
1.1.1.	Vylúčiť akékoľvek činnosti, ktoré by bolo možné považovať za súčasť starostlivosti o chránené územie v miestach bez výskytu nepôvodných druhov	Realizovaný plán starostlivosti o CHÚ – bez zásahov tie časti, kde sa nevyskytujú nepôvodné druhy	2016 - 2045	ŠOP SR – S-CHKO Latorica	rozpočet ŠOP SR	EFP1
1.1.2.	Odstránenie inváznych drevín metódami uvedenými v prílohe č. 2a vyhlášky č. 24/2003 Z. z. - výrubom	Odstránené invázne dreviny (fotodokumentácia a pred a po zásahu)	2016 - 2045	ŠOP SR – S-CHKO Latorica, užívateľ	rozpočet ŠOP SR, iné zdroje	EFP1
Opatrenie 1.2.	Zachovanie existujúcich rozmnožovacích lokalít pre druh roháč obyčajný Merateľný indikátor plnenia: roháč obyčajný nachádzajúci sa na území					
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
1.2.1.	Zabezpečiť zachovanie existujúcich lokalít bez výraznejších antropogénnych vplyvov s ponechanými starými stromami v území	Žiadna ťažba starých stromov na území	2016 - 2045	ŠOP SR – S-CHKO Latorica, užívateľ	rozpočet ŠOP SR	EFP1
Opatrenie 1.3.	Minimalizovanie negatívnych dopadov ľudskej činnosti na územie Merateľný indikátor plnenia: odstránenie čiernej skládky, žiadne nové skládky, zamedzenie nelegálnym výrubom					
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
1.3.1.	Odstrániť čiernu skládku pri severnom okraji územia	Odstránená čierna skládka (dokumentácia pred a po)	2016 - 2020	užívateľ	Obecné zdroje	Okolie e CHA
1.3.2.	Zamedziť novým čiernym skládkam v blízkosti CHÚ	Žiadna nová čierna skládka	2016 - 2045	Užívateľ	Obecné zdroje	Okolie e CHA
1.3.3.	Zamedziť nelegálnym výrubom v území	Žiadne nelegálne výruby	2016 - 2045	Užívateľ, ŠOP SR – S-CHKO Latorica	Obecné zdroje, rozpočet ŠOP SR	EFP1
Operatívny cieľ 2: Zlepšenie stavu druhov európskeho významu kunka červenobruchá a korýtko riečne						
Opatrenie 2.1.	Dotácia územia vodou v prípade suchých rokov Merateľný indikátor plnenia: prítomná voda v území a aj druhy európskeho významu na území					
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
2.1.1.	Rokovanie so správcom blízkeho kanála o možnosti dotácie územia vodou z kanála	Dohoda so správcom kanála	2016 - 2018	SVP, š.p., ŠOP SR – S-CHKO Latorica	SVP, š.p., rozpočet ŠOP SR	EFP1 - EFP2
2.1.2.	Zavodenie územia privedením vody z blízkeho kanála v jarnom období v prípade	Prítomnosť vody v území	2016 - 2045	SVP, š.p., ŠOP SR – S-CHKO Latorica	SVP, š.p.	EFP1 – EFP2

	vyschnutia predchádzajúcu jeseň					
Operatívny cieľ 3: Zlepšenie povedomia verejnosti o významnosti chráneného územia						
Opatrenie 3.1.	Zabezpečenie výskumu a monitoringu biotopov a druhov žijúcich na území					
	Merateľný indikátor plnenia: správa z výskumov, naplnená databáza KIMS					
<i>číslo aktivity</i>	<i>opis aktivity</i>	<i>výstup – indikátor plnenia aktivity</i>	<i>termín</i>	<i>zodpovednosť</i>	<i>zdroje</i>	<i>EFP</i>
3.1.1.	Dohoda s vedeckými pracovníkmi o výskumných aktivitách	Dohoda	2016 - 2045	ŠOP SR – S-CHKO Latorica	rozpočet ŠOP SR	EFP1 – EFP2
3.1.2.	Výskum a monitoring druhov a biotopov	Správa z výskumu a monitoringu a údaje v KIMS	2016 - 2045	ŠOP SR – S-CHKO Latorica, externí spolupracovníci	rozpočet ŠOP SR, iné zdroje	EFP1 – EFP2
Opatrenie 3.2.	Informovanie verejnosti o významnosti územia					
	Merateľný indikátor plnenia: zníženie počtu zaznamenaných negatívnych vplyvov v PR					
<i>číslo aktivity</i>	<i>opis aktivity</i>	<i>výstup – indikátor plnenia aktivity</i>	<i>termín</i>	<i>zodpovednosť</i>	<i>zdroje</i>	<i>EFP</i>
3.2.1.	Informovanie verejnosti o hodnotách územia	Inštalované informačné tabule	2016 - 2045	ŠOP SR – S-CHKO Latorica	rozpočet ŠOP SR, iné zdroje	Mimo CHA

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

Program starostlivosti sa bude vyhodnocovať priebežne počas pracovných ciest pracovníkov CHKO Latorica. Správa o plnení programu starostlivosti bude zostavovaná jedenkrát za päť rokov. Jej originál zostane na Správe Chránenej krajiny Latorica a kópia bude poslaná na ústredie ŠOP SR do Banskej Bystrice.

Správa môže obsahovať prípadné návrhy na modifikáciu programu starostlivosti podľa výsledkov riešených aktivít. Modifikácie, po odsúhlasení orgánom ochrany prírody, budú považované za dodatky programu starostlivosti a stanú sa integrálnou súčasťou programu starostlivosti.

5. Použité podklady a zdroje informácií

Atlas krajiny Slovenskej republiky. 1. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 2002, 344 s.

Borša, oficiálna stránka obce, Základné informácie. Dostupné na <http://www.obecborsa.sk/content/z%C3%A1kladn%C3%A9-inform%C3%A1cie> (cit. 7. 12. 2015)

CHKO Latorica, 2008: Projekt ochrany chráneného areálu (CHA) Lesík pri Borši. Trebišov, 14 s. (Depon. in ŠOP SR, SCHKO Latorica, Trebišov)

Minarčín, J., 2010 – 2015: Terénne poznámky k mapovaniu lesných biotopov na lokalite CHA Boršiansky les. Msc. (Depon. in ŠOP SR, SCHKO Latorica, Trebišov)

Miňová, S., Balla, M., 2010 – 2015: Terénne poznámky k mapovaniu fauny na lokalite CHA Boršiansky les. Msc. (Depon. in ŠOP SR, SCHKO Latorica)

Marhold, K., Hindák, F. (eds.), 1998: Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska. VEDA Bratislava. 688 s.

Navštív Tokaj – rovina, obec Borša. Dostupné na <http://www.navstivtokajrovina.sk/sk/obec/borsa> (cit. 7. 12. 2015)

Panigaj, L., 2015: Záverečná správa z výskumu území v CHKO Latorica (Program starostlivosti). Msc. (Depon. in ŠOP SR, CHKO Latorica, Trebišov)

Polák, P., Saxa, A. (eds.), 2005: Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica, 736 s.

Región Medzibodrožie, turistika. Dostupné na <http://www.bodrog-tisa.sk/i-prirodovedna-okruzna-trasa.phtml?id3=23766> (cit. 7. 12. 2015)

Stanová, V., Valachovič, M. (eds.), 2002: Katalóg biotopov Slovenska. Daphne – Inštitút aplikovanej ekológie, Bratislava, 225 s.

Šimková, A., 2010 – 2015: Terénne poznámky k mapovaniu flóry na lokalite CHA Boršiansky les. Msc. (Depon. in ŠOP SR, SCHKO Latorica, Trebišov)

Valachovič, M., Galvánek, D., Stanová, V., Jarolímek, I., Hrivnák, R., Lasák, R., Oľahel'ová, H., Šeffler, J., 2005: Manažmentové opatrenia pre zachovanie priaznivého stavu európsky významných nelesných typov biotopov. In: Polák, P., Saxa, A. (eds), Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. Manuál k programu starostlivosti o územia Natura 2000. ŠOP SR, Banská Bystrica, p. 117–130.

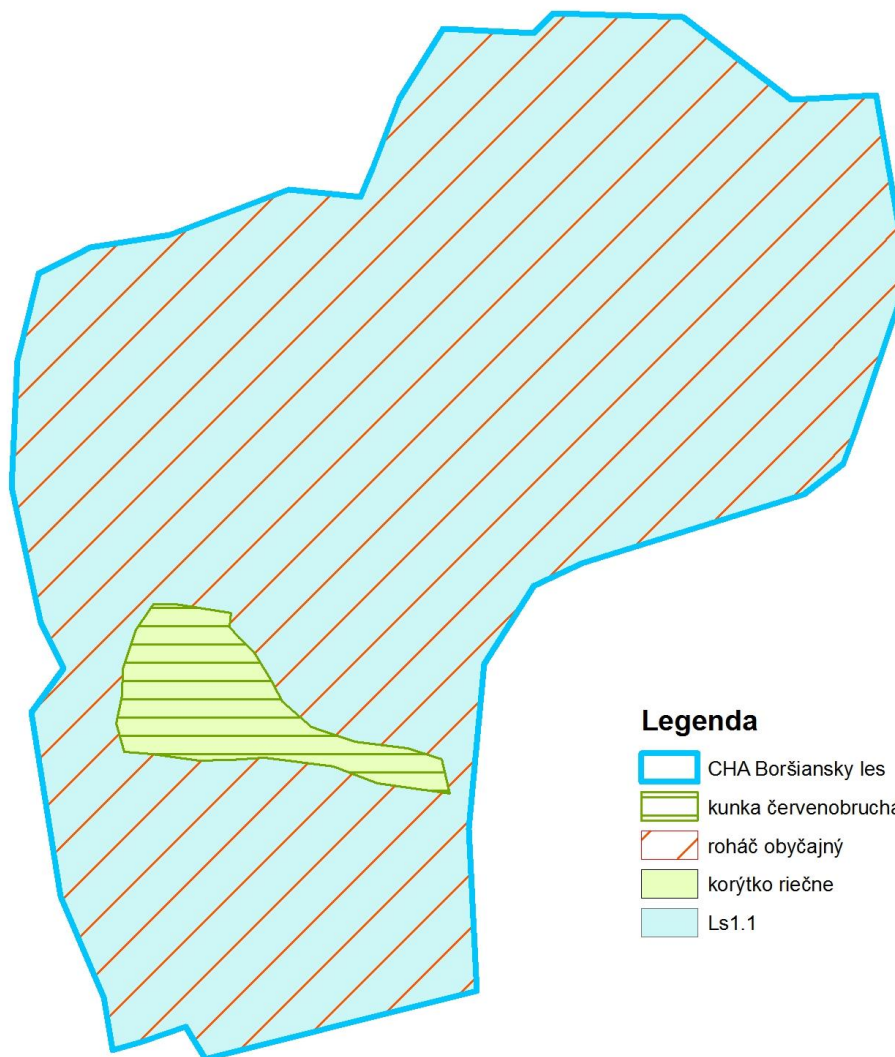
Viceníková, A., Polák, P. (eds.), 2003: Európsky významné biotopy na Slovensku. ŠOP SR, Banská Bystrica, 151 s.

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

Predmetom ochrany je biotop
Ls1.1 Vrbovo-topoľové nízinné lužné lesy a druhy
roháč obyčajný, korýtko riečne a kunka červenobruchá

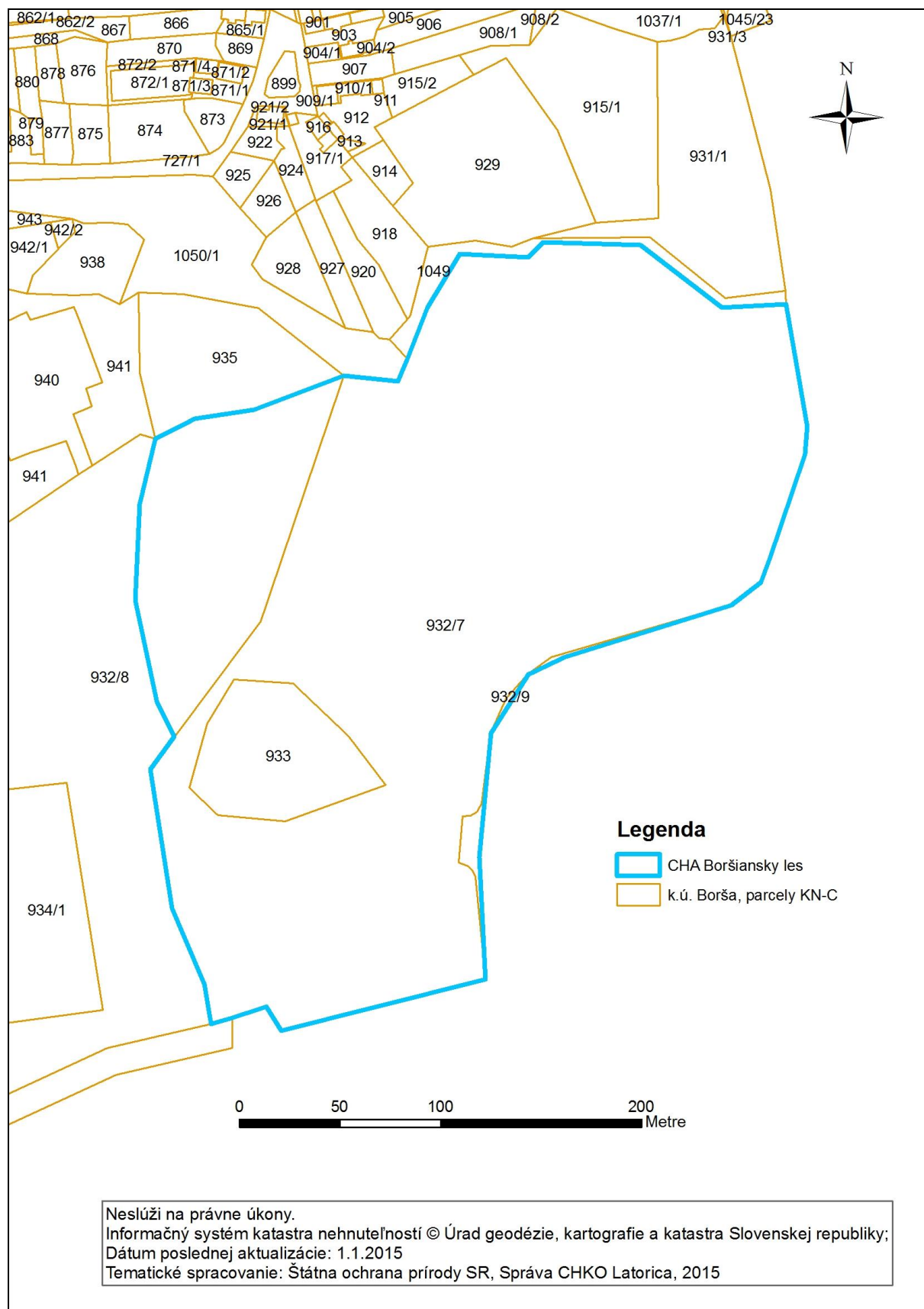
Legenda

- CHA Boršiansky les
- kunka červenobruchá
- roháč obyčajný
- korýtko riečne
- Ls1.1

0 50 100 200
Metre

Tematické spracovanie: Štátna ochrana prírody SR, Správa CHKO Latorica, 2015

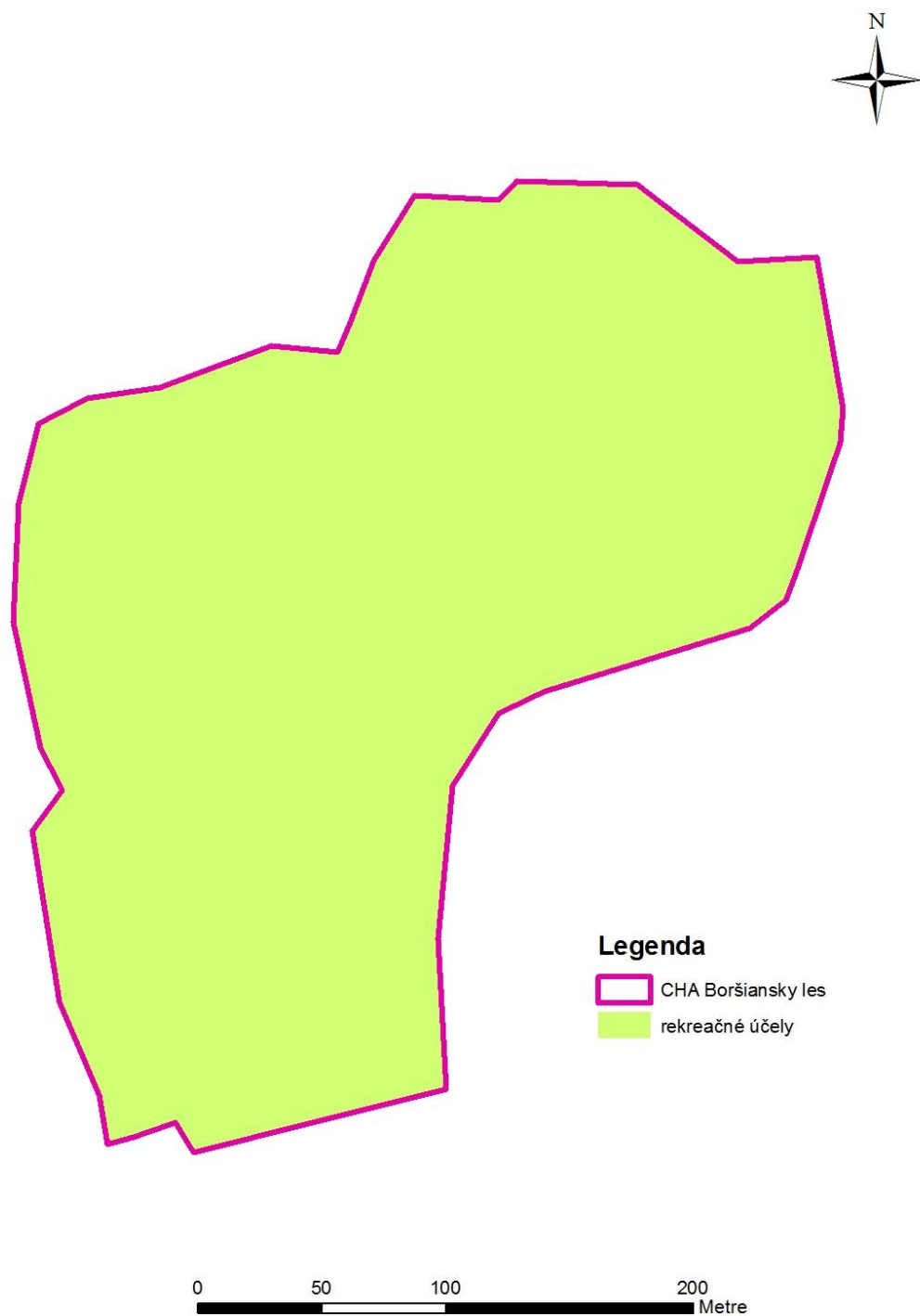
6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov

6.2.1. Súpis parciel s vlastnickými vzťahmi

Por. č.	Vlastník	LV	parcela	Druh pozemku	Výmera v CHA v/m2/	podiel		výmera (m2)
1	Obec Borša	703	932/7	TTP	64171	1	1	64171
	Obec Borša	703	932/8	ostatné plochy	9980	1	1	9980
	Obec Borša	703	932/9	ostatné plochy	577	1	1	577
	Obec Borša	703	933	vodné plochy	4572	1	1	4572
	SPOLU							79300

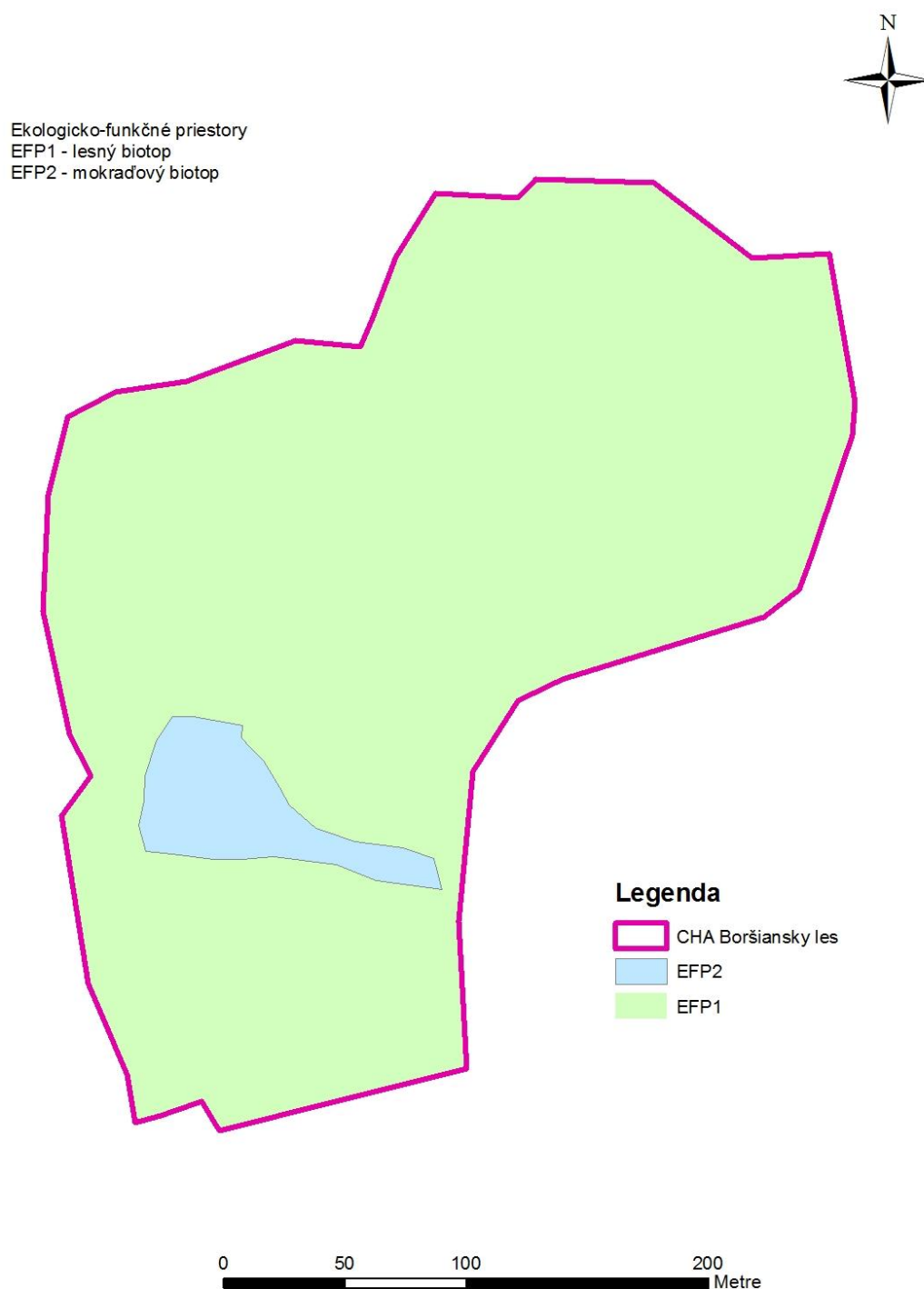
6.3. Mapa využitia územia

Tematické spracovanie: Štátna ochrana prírody SR, Správa CHKO Latorica, 2015

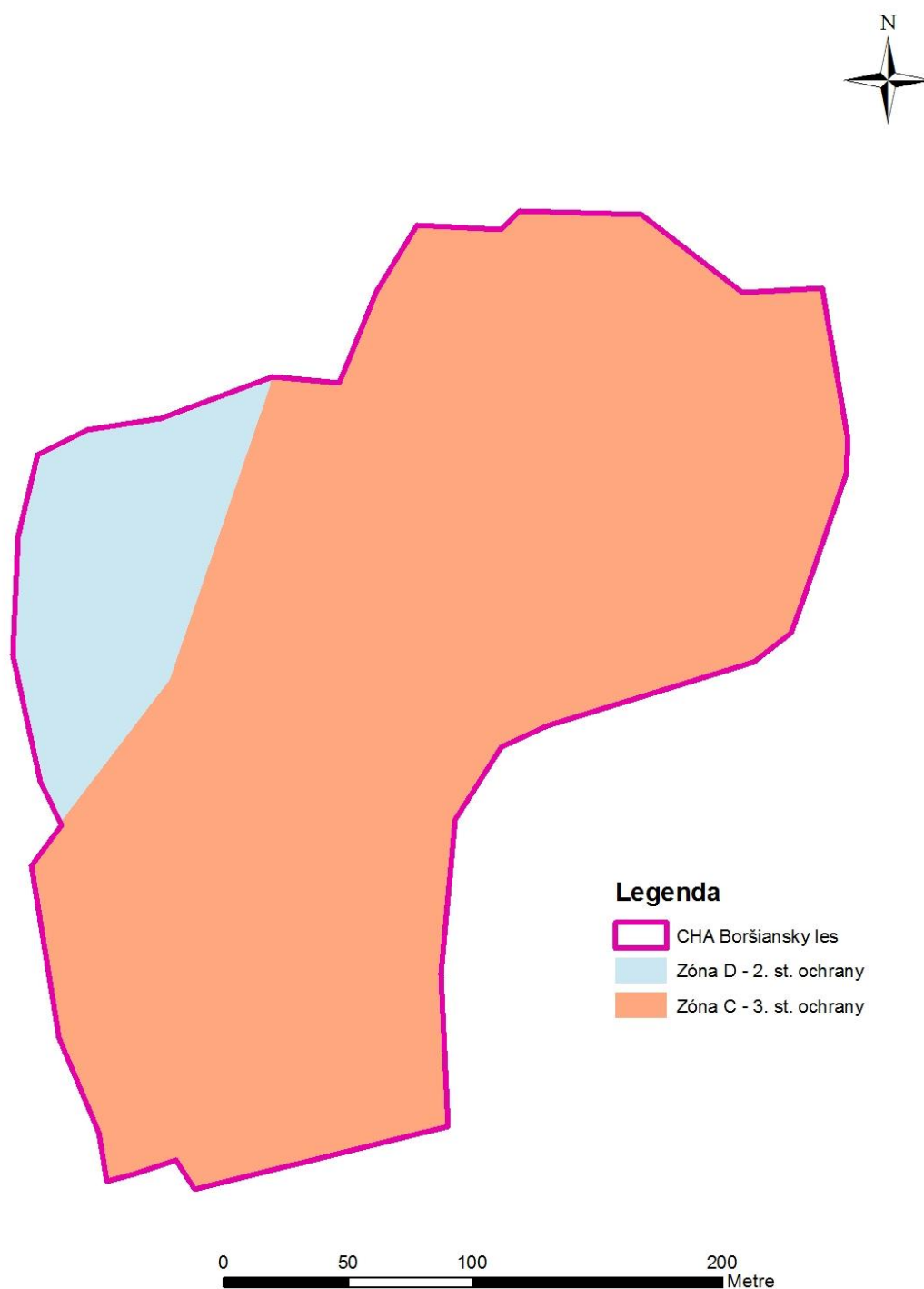

6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov

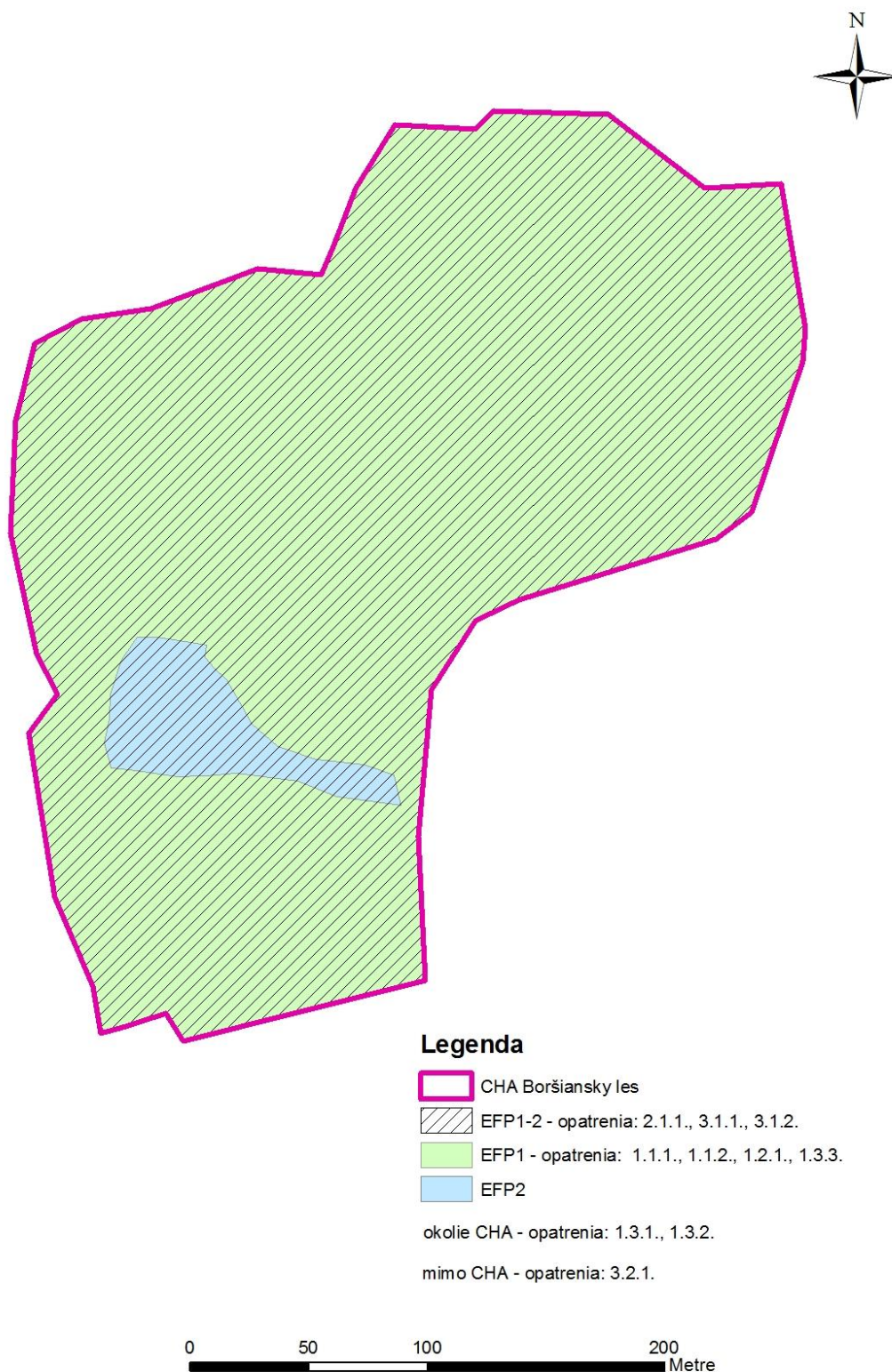
Tematické spracovanie: Štátna ochrana prírody SR, Správa CHKO Latorica, 2015

6.5. Mapa zón

Tematické spracovanie: Štátna ochrana prírody SR, Správa CHKO Latorica, 2015

6.6. Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti na jednotlivých parcelách alebo jednotkách priestorového rozdelenia (JPRL, LPIS)

Tematické spracovanie: Štátna ochrana prírody SR, Správa CHKO Latorica, 2015

6.7. Iná dokumentácia bližšie zobrazujúca stav a potrebné opatrenia

Takáto dokumentácia sa neprikladá.